

Spansk nervekrig

Af Jørgen Laurvig

De spanske politikere landede på en fremmed planet efter valget 20. december. En planet, hvor der kun kan føres politik med forhandling, fleksibilitet og kompromisser. Det har ingen af de store partier været vant til, og i måneden efter valget har der været meget lidt bevægelse i de fastlåste positioner. Dødvandet forværres af at Spanien, trods spæde tegn på fremgang, stadig er fanget i dyb økonomisk og social krise med massearbejdsløshed og fattigdom. Og så stjæler regionen Cataloniens krav om løsrivelse igen den politiske dagsorden.

Den italienske mesterinstruktør Sergio Leones legendariske spaghetti-westerns er optaget i ørkenen nord for Almería i Spanien. En hed, knastør vind giver ingen lindring under den ubønhørlige sol.

Alle kender den klassiske afsluttende skudduel i "Den gode, den onde og den grusomme", hvor tre mænd venter i mi-

nutter på at én af modstanderne skal tage det første træk før sandhedens øjeblik.

Sådan har de spanske politiske ledere stået siden valget 20. december.

Alle venter på, at én af de andre politiske ledere skal invitere til reelle forhandlinger for at forsøge at skabe et flertal i det nye parlament. Og med reelle forhandlinger menes her, at én af partilederne skal signalere, at han er villig til at sælge ud af sine mærkesager for at få gang i forhandlingerne.

Men lederne står stadig og misser med øjnene i den skærende, bagende sol, med den ene hånd på pistolskæftet – parat til at trække, men først når modstanderen viser svaghed.

Ifølge den anerkendte politiske kommentator Iñaki Gabilondo, der dagligt hudfletter spanske politikere i radioprogrammer på stationen Cadena SER og på sin videoblog 'La voz de Iñaki', er forhandling og indrømmelser ikke span-

---

Jørgen Laurvig er freelance-journalist og har dækket Spanien siden et studieophold på universitetet i Sevilla i 1985. Han har fulgt og analyseret spansk politik og samfund gennem mere end 20 år for TV-Avisen og Radioavisen på DR, og de seneste år på Orientering på P1.

Den spanske kong Felipe VI gav socialisternes leder, Pedro Sánchez, mandat til at forsøge at danne regering, efter at den konservative fungerende premierminister Mariano Rajoy afstod fra at forsøge at skaffe flertal for at fortsætte. Ved redaktionens slutning var det endnu ikke lykkedes at skabe flertal for en ny regering. Hvis en sådan ikke er fundet senest den 2. maj, opløses parlamentet, og der udskrives nyvalg.

ske politikeres spidskompetence: "At give indrømmelser støder mod spansk mentalitet, hvor det ses som forræderi, fejhed og vaklen, når man giver sig", fortæller han.

Men der skal gives indrømmelser, hvis der skal dannes regering med et flertal bag sig i det nye, brogede spanske parlament:

De konservative kan ikke skabe et borgerligt flertal med det nye, socialliberale parti Ciudadanos ('Borgerne'), og kan kun regere, hvis socialisterne ikke stemmer i mod regeringen.

Og socialisterne kan kun regere med støtte fra det nye venstreorienterede græsrodsparti, Podemos ('Vi kan'), flere små regionale nationalistpartier og det yderste venstre. Men alle disse potentielle støttepartier kræver en folkeafstemning om Cataloniens mulige løsrivelse – og det kan socialisterne ikke acceptere.

Så måske ender det med, at samtlige partier tøver, trækker – men fejler, og skyder sig selv i foden. Og der bliver udskrevet nyvalg.

Den anden transition

Siden demokratiet blev genindført i 1978, har det konservative Partido Popular, PP (Folkepartiet) og det socialdemokratiske Partido Socialista de Obreros Españoles, PSOE (De spanske arbejderes Socialistparti) skiftedes til at have magten.

Men valget 20. december blev et kæmpe nederlag for de to partier:

Det konservative regeringsparti PP gik 15,87 procentpoint tilbage til 28,76 pct. af stemmerne, og mistede det absolutte flertal i parlamentsmedlemmer, valget i 2011 havde givet partiet. Partiet fejrede det som en sejr, at PP stadig er Spaniens største parti – men det må være en ringe

trøst med så katastrofalt et resultat.

Socialisterne gik 6,65 procentpoint tilbage til 22,01 pct. – det ringeste i partiets historie, og det ovenikøbet efter et katastrofevalg i 2011.

Det spanske svar på Enhedslisten – Izquierda Unida (Det Forenede Venstre) fik også et overordentligt dårligt valg, og tabte næsten halvdelen af de syv pct. af stemmerne, de fik i 2011.

Vinderne er de to partier Podemos og Ciudadanos, der er nye spillere i den nationale arena og for første gang stillede op til et parlamentsvalg. Podemos fik 20,7 pct. af stemmerne, mens Ciudadanos fik 13,9 pct. Ikke nok til at de alene kan være parlamentarisk grundlag for ét af de to gamle partier, men det er heller ikke idéen.

De to nye partier har nemlig vundet deres stemmer på et løfte om fornyelse og et opgør med den altomfattende korruption, der gennemsyrrer både konservative og socialister.

Dermed står spanierne over for den anden transition, mener kommentator Iñaki Gabilondo:

"Den første transition var overgangen fra diktaturet, hvor vi skulle lære at være demokrater. Det gjorde vi i en helt speciel situation, hvor mange ønskede at fortsætte i Francos ånd. Så det måtte ske i en ånd af forsoning. Nu skal vi så lære, at der er flere end to partier om at repræsentere vælgerne, og dermed blive et ægte og modent demokrati".

Det tog altså spanierne 37 år at nå til den anden transition – men det er de seneste fem-seks år processen for alvor har taget fart.

Ungdomsoprør og opbrud

15. maj 2011 er sikret en fremtrædende plads i de spanske historiebøger. Ikke på

Der er nok at være indigneret over som ung spanier: Arbejdsløsheden for unge mellem 18 og 30 er over 50 procent, og de heldige med arbejde tjener sjældent mere end 5-6.000 kr. om måneden. De fleste job er på korttidskontrakter uden pension eller ferie, og derfor kan ikke en gang unge med arbejde få lån i banken til at købe en bolig. Titusinder af veluddannede unge er rejst fra landet i jagten på et bedre liv. De unge følte sig svigtet af korrupte politikere, der var mere optaget af at redde bankerne og nedskæringer end af at skabe arbejdspladser.

grund af kommunalvalget samme dag, men på grund af de omfattende demonstrationer der fandt sted i ugerne op til valget.

Titusinder af unge besatte de centrale pladser i alle større byer. Epicenteret var Puerta del Sol i Madrid, hvor en hurtigt voksende teltlejr blev organiseret af organisationer som Democracia real Yá (Rigtigt demokrati nu) og Juventud sin Futuro (Ungdom uden fremtid).

De unge spurgte, hvorfor den bedst uddannede generation i Spaniens historie kunne se frem til et liv, der var ringere end deres forældres?

De mange grupperinger døbte sig selv Los Indignados (De indignerede) efter den franske filosof og forfatter Stéphane Hessel's bog *Indignez-vous* fra 2010, der er en opfordring til klodens unge til at tage et opgør med den finansielle kapitalisme, som han ser som en trussel mod menneskerettighederne. Stéphane Hessel var i 1948 medforfatter til menneskerettighedserklæringen.

Og der er nok at være indigneret over som ung spanier: Arbejdsløsheden for unge mellem 18 og 30 er over 50 procent, og de heldige med arbejde tjener sjældent mere end 5-6.000 kr. om måneden. De fleste job er på korttidskontrakter uden pension eller ferie, og derfor kan ikke engang unge med arbejde få lån i banken til at købe en bolig. Titusinder af veluddannede unge er rejst fra landet i jagten på et bedre liv.

De unge følte sig svigtet af korrupte

politikere, der var mere optaget af at redde bankerne og nedskæringer end af at skabe arbejdspladser. Kampråbet var 'No nos representan' (De repræsenterer os ikke).

Selv om et stort flertal af spanierne var enige med de unge og støttede deres krav, ændrede det intet ved hverken kommunalvalget eller parlamentsvalget i 2011. De etablerede partier lyttede ikke til de unge.

Men ungdomsoprøret, der nu var kendt som 15. maj bevægelsen efter datoen for kommunalvalget – i daglig tale blot 15-M – gav ikke op. De unge etablerede lokale grupper, der hjalp arbejdsløse, fattige og boligløse med at få mad på bordet og tag over hovedet ved at besætte tomme nybyggerier. De opfandt tilmed deres egne penge, så folk uden en euro på lommen kunne købe ind i specielle butikker og på lokale markeder.

Paradoksalt nok lyttede de store partier stadig ikke til de unge:

Angrebene på storkapitalen og finansverdenen er naturligvis umulig at sluge for det konservative parti. Socialisterne valgte at bruge tiden efter valget 2011 på interne magtkampe, i stedet for at formulere en ny politik, der kunne tiltrække de unge.

Både konservative og socialister er imidlertid så gennemsyrede af korrupsion, at de reelt er uspiselige for de unge – så derfor regnede det forende venstreparti, Izquierda Unida, med at samle de unges stemmer op uden at skulle an-

strenge sig. Men venstrefløjen havde misfortolket situationen:

De unge ønsker en ny måde at lave politik på, de ønsker at blive involveret og blive hørt direkte, før der bliver truffet beslutninger. Izquierda Unida er domineret af det tidligere kommunistparti, og er stadig præget af en politisk kultur med topstyring. Så de unge stemte heller ikke på Izquierda Unida og følte sig i stigende grad politisk hjemløse.

Dermed forpassede både venstrefløjen og socialistpartiet PSOE en enestående chance for at fange de unge vælgere og vende tilbage til magten, mener sociologen Fernando Sabín, der selv var aktiv i 15-M: PSOE repræsenterer ikke en mulighed for forandring – de står for kontinuitet. Partiet trænger til en dyb revision af sit program, og ingen af de europæiske socialdemokrater har et politisk projekt, der kan skabe mere lighed og demokrati. PSOE bliver nødt til at genopfinde sig selv – eller forsvinde.

Hestehalen kan

Dermed var vejen banet for nytænkning og nyskabelser i spansk politik – og den udfordring blev taget op af den nu 37-årige universitetsprofessor Pablo Iglesias.

Iglesias ligner ikke de andre spanske politikere, der altid stiller op i habit for mændenes vedkommende og spadsere-dragt for kvindernes. Han møder op i jeans, ustrøget skjorte og det lange, mørkebrune hår samlet i en hestehale, der også er blevet hans øgenavn i Spanien – El Coleta (Hestehalen).

Som ung var Iglesias medlem af kommunistisk ungdom, men i universitetsårene mistede han interessen for partipolitik. Til gengæld blev han en overordentlig ferm debattør, og begynd-

te at skrive kommentarer i politiske tidsskrifter.

I 2010 blev han vært på et politisk debatprogram på en uafhængig tv-kanal i Spanien, og i løbet af et års tid fik de landsdækkende medier øje på hans talent for at kommunikere vanskelige politiske problemer og hans frygtløshed over for magtfulde politikere. I 2013 vidste alle, der interesserede sig for politik i Spanien, hvem Pablo Iglesias var.

17. januar 2014 tog Pablo Iglesias så handsken fra ungdomsbevægelsen op:

Sammen med fire kolleger fra universitetet i Madrid grundlagde han partiet Podemos.

Blot to måneder efter stiftelsen vinder de fem sæder i Europaparlamentet, de bliver tredjestørste parti ved regionalvalget i den folkerige, men fattige, region Andalusien 22. marts, og ved kommunalvalget 24. maj sætter borgerlister med tilknytning til Podemos sig på borgmesterposterne i de tre største byer, hovedstaden Madrid, Barcelona og Valencia, bliver støtteparti for socialisterne i den fjerdestørste by, Sevilla, og får borgmesterposten i den femtestørste, Zaragoza.

Alligevel formår Pablo Iglesias at være ydmyg under valgkampen – men ikke tandløs. Han går til angreb på modstandernes politik, og anklager dem for inhabilitet og korruption, blandt andet i en tale foran over 12.000 tilhængere i en sports-hal i Madrid.

Talen er en retorisk tour de force på tre kvarter, hvor Pablo Iglesias sønderlemmer den konservative premierminister, Mariano Rajoy:

“Hr. Mariano Rajoy er skyld i, at færre mennesker har et arbejde, at over halvdelen af de arbejdsløse ikke modtager nogen form for understøttelse, lønningerne falder og flere bliver ansat på korttidskon-

trakter, og mange mennesker kan ikke få pengene til at slå til, selv om de har arbejdet”, tordner Pablo Iglesias, og fortsætter:

“Det er ikke kun uretfærdigt, det er også ineffektivt. Problemet er ikke kun, at Deres politik er uretfærdig, at den forsværer nogle fås privilegier og tager offentlig sundhed og uddannelse fra folk – problemet er, at Deres regering IKKE er effektiv – det er tid til at gå hjem, Hr. Mariano Rajoy.”

Klapsalverne runger så hallens vægge ryster. Og efter få sekunder råber alle med på Podemos slagord: ‘Si se puede’ (Ja man kan).

De flere end 12.000 tilhængere er sikre på, at deres drøm om en ny begyndelse for Spanien får vinger med Pablo Iglesias ved rotpinden.

En ny måde at lave politik på

I det sydlige Madrid ligger et selvfinansieret medborgerhus drevet af Podemos. Her holder kampagnelederen for Podemos i Madrid, Tomás Alberdi, til.

Han er først sprunget ud som partipolitisk aktiv i Podemos på grund af den nye græsrodsbaserede måde at lave politik på: “Podemos er opstået ud fra folks ønske om en forandring i politik – uden folk intet Podemos”. Og han mener at ønsket om nytænkning og aktiv deltagelse gik hen over hovedet på de etablerede partier. Ikke mindst Spaniens svar på Enhedslisten, Izquierda Unida, der har mange politikpunkter fælles med Podemos: “Det er et parti, der er blevet økonomisk afhængig af at holde sit eget partiapparat kørende, der holder mange folk beskæftiget – da kravene fra 15.Maj- bevægelsen opstod, kendte partiet ikke sin besøgstid, og mange har forladt partiet. Podemos samler op fra 15-M, og vil genrejse vores værdighed som samfund”.

Miguel Ongil López er et eksempel på sammenhængen mellem 15-M og Podemos – i dag er han medlem af hovedstad-regionens regionalråd for Podemos. “15-M var dagen jeg blev klar over, at jeg ikke behøvede at være tilskuere, men kunne være deltager,” fortæller Miguel Ongil López. “Podemos er ikke 15-M’s parti, men der ville ikke være et Podemos uden 15-M. 15-M forandrede vores måde at forstå politik på, og Podemos er det eneste parti, der har forstået denne nye virkelighed.”

Den nye virkelighed er unges krav om gennemsigtighed, deltagelse og deres kvalme over den gennemsyrende korrupsion. Alle kampagner i Podemos finansieres ved frivillige tilskud og crowdfunding. Alle valgte politikere fortsætter med at få udbetalt den løn, de havde i deres civile arbejde som lærere, sygeplejersker eller professorer. Forskellen mellem politikerlønnen og deres almindelige løn går i partikassen. Alle beslutninger om store politiske aftaler skal til afstemning blandt Podemos medlemmer og afgøres ved en debat og afstemning – og det foregår ved høringer og afstemninger på internettet.

Podemos forsøger at ramme lige til venstre for midten i spansk politik – men de konservative og i et vist omfang socialisterne beskriver Podemos som ekstremister. Det falder medlem af hovedstadsregionens regionsråd, den 69-årige børnelæge Carmen San José, for brystet:

“Vi arbejder for at gennemføre det, der er almindelig sund fornuft for flertallet af befolkningen. Hvordan kan det være ekstremisme? Den konservative regering beskytter én privilegeret procent af befolkningens interesser – det er dém, der er ekstremister”.

Podemos løfter om forandring skaffede dem 20,7 pct. af stemmerne mindre end

to år efter partiet blev stiftet, og Podemos er dermed Spaniens tredjestørste parti.

Socialliberalt oprør

I november 2014 chokerede meningsmålingerne de etablerede partier: med over 27 pct. opbakning var Podemos blevet Spaniens største parti.

Men samtidig var et nyt oprør på vej fra højre side i spansk politik: Det catalanske regionalparti Ciudadans skiftede navn fra catalansk til det spanske Ciudadanos (Borgerne) og kastede sig ud på den nationale scene ved regionalvalget i Andalusien marts 2015.

Ved kommunalvalget i maj 2015 satse de Ciudadanos på et nationalt gennembrud, og gik målrettet efter borgerlige vælgere, der er trætte af det konservative partis magtfuldkommenhed og systematiske korrupsion. For eksempel på et vælgermøde i foreningen af mellemstore og familieejede virksomheder i Madrid.

Der kindkyskes, trykkes på næven og klappes på skuldre. Her er ingen stangtøjskjoler eller fabriksproducerede sko, men skræddersyede habitter og slips i tusindkroners klassen. Og et par enkelte frisurer med halvlangt hår, der gik af mode i halvfjerdserne – en detalje man kan se stort på, når man har penge nok.

Men også erhvervslivet i Spanien lider under krisen, og selv forretningsmænd kan blive trætte af nepotismen og de evindelige korrupsionsskandaler, der plager det konservative regeringsparti PP, som i årtier har kunnet regnet med erhvervslivets støtte. Ciudadanos' byrådsmedlem Begoña Villacís er en smilende forretningskvinde midt i trediverne, der debuterer som politiker i Ciudadanos. "Vi er ikke ideologisk bundne – vi er vilige til at forhandle med alle" siger hun, men understreger: "Men de skal under-

skrive en anti-korrupsionspagt, før vi kan begynde at samarbejde".

Partiets nyvalgte medlem af parlamentet, Miguel Gutiérrez, der kommer fra en stilling som administrerende direktør i et sikkerhedsfirma, mener at partiet ligger midt i det politiske spektrum, og at ideologier ikke er relevante i dag: "Hverken højre eller venstres dogmer eksisterer længere – vi er i det 21. århundrede – vi kommer fra civilsamfundet, og kommer med vore egne erfaringer i at lede effektivt. Den har de store partier ikke."

Miguel Gutiérrez har aldrig tidligere været aktiv i et politisk parti, men følte at nu var tiden kommet – som administrerende direktør er han også tiltrukket af Ciudadanos' politiske og økonomiske program: "Vores program er som en virksomhedsdrift, man laver balance i et budget baseret på indtægter og udgifter, baseret på tallene".

Og regionspolitikeren Ignacio Aguado, der også hører til den unge generation, forklarer Ciudadanos succes således: "Vi kommer ikke med en bagage – vi har en klar politik med de reformer, der er brug for. Men i modsætning til Podemos vil vi ikke kaste de sidste 35 års historie ud, og skrive en helt ny forfatning. Vi vil reformere Spanien. Podemos vil rive hele huset ned og støbe et nyt fundament – vi vil renovere og vedligeholde bygningen. Ja, der er huller i taget, men dem vil vi reparere".

Svigmors veltalende drøm

Ciudadanos' leder Albert Rivera er en stor del af forklaringen på partiets succes, selv om det er tilfældigt at han blev formand. Da partiet blev grundlagt i 2006 besluttede deltagerne, at første formand skulle være det stiftende medlem, der kom først i alfabetet – det gjorde den

dengang kun 26-årige advokat Albert Rivera. Og det var heldigt for partiet.

Albert Rivera er enhver spansk svigermors drøm – også selv om han er separeret fra moren til sin tre år gamle datter. Og selv om han i 2006 blev landskendt, da han poserede nøgen på en valgplakat. Han er ikke folkelig, og virker kejtet når fans vil tage selfies med ham. Men han er en ydmyg politiker – og dét sælger billetter, for dem er der få af i Spanien.

Rivera tager stadig metroen rundt i Barcelona, og svarer beredvilligt på alle spørgsmål, som andre politikere behændigt sniger sig uden om. Men ikke Albert Rivera, der som jurastuderende vandt de spanske universiteters mesterskab i debat og retorik. Derfor forbereder han sig aldrig på interviews og debatter, men stoler blindt på sine oratoriske evner. Og de har været så overbevisende, at han i flere meningsmålinger er den mest troværdige politiker i Spanien.

Den bedømmelse omsætter han nu i politisk kapital, og i sine taler lover han en ny begyndelse for Spanien: “Jeg vil gøre noget for det 21. århundrede med nye forslag. Ciudadanos er ikke et protestparti, men vi vil hive folk op at det hul, vi er havnet i”.

Rivera går ind for at bevare Catalonien som en del af Spanien, og i Catalonien bliver han derfor set som hørende til den yderste højrefløj. Der har været voldelige overfald fra venstreorienterede catalanske nationalister mod Ciudadanos møder, og Albert Rivera har flere gange modtaget dødstrusler, blandt andet en kuvert med en kugle og et fotografi af Rivera smurt ind i blod. Gerningsmændene fra det venstreorienterede catalanske nationalistparti, Esquerra Republicana, fik et år og ti måneder for truslerne.

På landsplan regnes Ciudadanos ikke

for et højrefløjsparti, men ses som et centrum-højre parti. Det har tiltrukket tidligere venstrefløjsfolk og fritænkere, der for eksempel mener, at kirken skal skilles fra staten og betale ejendomsskat, og Ciudadanos støtter sager som retten til fri abort og aktiv dødshjælp.

På det økonomiske område har partiet fået støtte fra progressive kræfter i erhvervslivet, der tror på en mere åben og liberal økonomi end den spanske, hvor forbindelser til det konservative parti PP kan være afgørende for om en forretning får succes. Så Ciudadanos forsøger at gå på to ben: en liberal erhvervspolitik arm i arm med bedre sociale forhold – en enkel opskrift, der vinder genklang, fordi de gamle partier har svigtet.

Eller som Ciudadanos leder Albert Rivera siger med sit yndlingscitat fra den franske forfatter Victor Hugo – et citat, han slutter stort set alle sine valgtaler med: “Intet er stærkere end en idé, hvis tid er kommet” Nu er Ciudadanos’ tid kommet!

De gamle partier kæmper om magten

Ciudadanos fik næsten 14 pct. af stemmerne ved valget. En mindre skuffelse, som især skyldes, at det konservative parti havde held til at appellere til de borgerlige vælgeres håb om kontinuitet. På grund af det spanske valgsystem, der bygger på den belgiske statistiker D’Hondts model, har de konservative fået 123 mandater, socialisterne 90, Podemos 69 og Ciudadanos 40. Der er altså ikke flertal til nogen af fløjene, med mindre socialisterne kan lokke Podemos og de regionale partier fra Catalonien, Baskerlandet og de Canariske Øer til at støtte sig. Og dét placerer det catalanske spørgsmål centralt i den nationale politik.

Siden 2012 har en folkebevægelse for løsrivelse fra Spanien hvert år samlet hundredetusinder på gaderne i Barcelona på den catalanske nationaldag 11. september under én enkelt parole: Catalonien – Europas næste stat. Forud er gået et forløb, hvor catalanerne havde forhandlet en ny selvstyre aftale med den dengang socialistiske regering i Madrid – men det konservative parti, Partido Popular, sendte aftalen til forfatningsdomstolen – og her blev den ændret på væsentlige punkter.

Dét var dråben, der fik bægeret til at flyde over for de catalanske nationalister, og det førende, borgerlige nationalistparti sprang på løsrivelsesvognen, efter at have opnået store indrømmelser til Catalonien gennem årene siden demokratiet blev genindført.

Catalanerne har forgæves forsøgt at få lov til at holde en folkeafstemning om tilhørsforholdet til Spanien – i november 2014 blev der afholdt en vejledende afstemning, som fik hård kritik fra Madrid, og tiltrak under en tredjedel af vælgerne. Derfor gjorde selvstyrets præsident, Artur Mas fra det konservative catalanske nationalistparti, Convergencia Democrática, regionalvalget 27. september 2015 til en folkeafstemning for eller imod løsrivelse, ved at opfordre vælgerne til at stemme på ét af de tre partier, der går ind for løsrivelse. Det gjorde 47,9 pct. af catalanerne, men på grund af det spanske valgsystem, resulterede det i et flertal for løsrivelse i det catalanske parlament.

Nu har catalanerne sat gang i en proces mod løsrivelse fra Spanien, som den spanske regering foreløbig lader forfatningsdomstolen om at bekæmpe. Men før eller siden ender det catalanske spørgsmål i det spanske parlament.

Både de konservative, socialisterne og

Ciudadanos nægter catalanerne at rive sig løs, mens Podemos og de regionale partier stiller det som en betingelse for at støtte en ny regering, at catalanerne får lov til at gennemføre en juridisk godkendt folkeafstemning.

I socialistpartiet har de magtfulde regionale præsidenter nærmest gjort oprør mod partiformanden, Pedro Sánchez, for at forhindre at han går i forhandlinger med Podemos om et egentligt samarbejde. Derfor har den konservative fungerende premierminister, Mariano Rajoy, diskret inviteret socialisterne og Ciudadanos til at danne en bred koalition à la Tyskland, for at forsvare forfatningen og Spaniens enhed. De konservative er gået så langt som til at antyde, at de vil komme Ciudadanos og socialisterne i møde på deres krav om at begynde arbejdet på en ny forfatning, der kan ende med at gøre Spanien til en føderal stat.

Og Ciudadanos – samt Podemos – kan måske komme igennem med det krav om en ny valglov, der sikrer at fordelene for de store partier forsvinder, og de mindre partier vil få større repræsentation. Så mens socialisterne venter på at Podemos opgiver kravet om en folkeafstemning i Catalonien, venter de konservative på at det socialistiske bagland vælter partiformanden og baner vejen for en stor koalition.

De nye partier, Podemos og Ciudadanos, venter på de store partier. Deres succes bygger på deres løfter om at gøre op med korrruptionen, og de vil kræve store ændringer i persongalleriet i toppen af de to gamle partier, for at støtte en ny regering.

Så alle venter på, hvem der trækker først. Og navnlig hvem, der står tilbage som vinder efter opgøret.

